

**RIKTLINJER FÖR BISTÅNDSINSATSER ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN TILL
PERSONER ÖVER 65 ÅR, PERSONER UNDER 65 ÅR MED FYSISKA
OCH/ELLER PSYKISKA FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR SAMT PERSONER SOM
BEFINNER SIG I LIVETS SLUTSKEDE**

Fastställda av kommunstyrelsen 2016-11-21, § 347

SYFTE	4
OM RIKTLINJERNA	4
MÅLGRUPP FÖR RIKTLINJERNA	4
AVGRÄNSNINGAR	4
DOKUMENTETS INDELNING I RUBRIKER	5
HEMTJÄNSTINSATSER	5
TILLFÄLLIG HJÄLP I HEMMET I FORM AV SERVICEINSATSER OCH OMSORGSINSATSER	5
SERVICEINSATSER.....	6
Tvätt och klädvård.....	6
Renbäddning	6
Inköp	7
Ärende.....	7
Städning	7
Tillfällig hjälp i hemmet i form av städning	7
OMSORGSINSATSER	7
På- och avklädning.....	7
Daglig personlig hygien	8
Dusch och bad	8
Toalettbestyr.....	8
Bäddning	8
Förflyttning	8
Vändning	8
Måltidsberedning.....	8
Disk	8
Hämta in vatten	8
Bära in ved/tända i spis	8
Soppantering	8
Omsorgsstäd.....	9
Omsorgstvätt.....	9
Tillfällig ledsagning	9
Regelbunden ledsagning.....	9
Promenad	9
Social kontakt.....	9
Tillsyn	10
Ringtillsyn.....	10
Regelbunden avlösning för den som vårdar en anhörig.....	10
Tillfällig avlösning för den som vårdar en anhörig	10
Djurvård, inomhusdjur	10
EGENVÅRD	10
Handräkning av medicin i egenvård	10
Träning i form av egenvård med funktionsbevarande syfte	10
På- och avtagning av stödstrumpa i egenvård	11
ÖVRIGA INSATSER I ORDINÄRT BOENDE	11
Dagverksamhet.....	11
Trygghetslarm med tillbehör samt ringtillsyn	12
Yttre hemtjänst	12
Boendestöd.....	12
Kontaktperson	13
Hemtjänst i assistansliknande form	13
Vård i livets slutskede i ordinärt boende.....	13
KORTTIDSPLATS	13
Korttidsplats i utredande syfte.....	14
Korttidsplats i väntan på insatser i ordinärt boende.....	14
Korttidsplats i väntan på särskilt boende eller bostad med särskild service	14
Korttidsplats i återhämtande syfte	14
Korttidsplats i form av växelvård	14
Korttidsplats i tillfälligt avlastande syfte	14
Korttidsplats i livets slutskede	14
Hospice.....	14

SÄRSKILT BOENDE.....	15
Särskilt boende med inriktning somatik.....	15
Särskilt boende med inriktning demens.....	16
Särskilt boende med inriktning psykiatri.....	16
Hemtjänstinsatser på särskilt boende med somatisk samt demensinriktning.....	16
Parboendegarantin för personer över 65 år.....	16
 BOSTAD MED GOD TILLGÄNGLIGHET.....	 17
STÖD TILL DEN SOM VÅRDAR EN NÄRSTÅENDE.....	17
Praktiskt stöd.....	17
Ekonomiskt stöd i form av anhörigbidrag.....	17

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att skapa enhetlighet i synsättet vid bedömningar. De ska säkerställa att kommunens invånare behandlas lika oavsett handläggare samt i förekommande fall ange en ambitionsnivå för insatser till äldre personer över 65 år, yngre personer med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar samt personer som befinner sig i livets slutskede.

Om riktlinjerna

I socialtjänstlagen regleras rätten till bistånd. Enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Skälig levnadsnivå anger vilken nivå av levnadsstandard, som lagen garanterar. Begreppet skälig levnadsnivå definieras inte närmare i lagen utan kan huvudsakligen utläsas av rättspraxis. Rätten till bistånd är inte knuten till några särskilt i lagen angivna insatser och heller inte avhängig av någon speciell anledning till behovet. Skälig levnadsnivå innebär inte bara en nivåbestämning utan ger också uttryck för vilken form av insats som kan komma ifråga. Den generella nivån för skälig levnadsnivå förändras kontinuerligt av rättspraxis, det vill säga domar, föreskrifter och allmänna råd.

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag, vilket ger kommunerna en stor frihet att utforma sina verksamheter efter lokala behov och förutsättningar. Lagen definierar varken vilka insatser som behöver ges för att tillgodose olika typer av behov hos den enskilde eller begreppet skälig levnadsnivå. Den förutsätter istället att det vid varje ansökan om bistånd görs en individuell prövning av hjälpbehovet och omfattningen av detta.

En ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen ska således alltid prövas individuellt och Härryda kommuns riktlinjer för insatser till personer över 65 år, personer under 65 år med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättning samt personer som befinner sig i livets slutskede kan aldrig ersätta den individuella prövningen av den enskildes behov. Dessa riktlinjer ska istället tjäna som vägledning och bidra till att beslut som fattas av olika handläggare blir så likartade som möjligt i de fall förutsättningarna är lika.

Då rätten till bistånd inte är knuten till några särskilt angivna insatser, utan dessa får beslutas i det enskilda fallet, kan detta dokument inte göra anspråk på att täcka alla insatser som är möjliga att bevilja. Istället täcker det de vanligast förekommande insatserna och i de fall där det är möjligt anger det även frekvensen av dessa insatser.

Målgrupp för riktlinjerna

Riktlinjerna avser insatser som vanligen beviljas i samband med handläggning enligt Socialtjänstlagen av ärenden som rör personer över 65 år, personer under 65 år med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar samt personer som befinner sig i livets slutskede.

Avgränsningar

Riktlinjerna avser inte insatser som ges i samband med handläggning av ärenden som rör ekonomiskt bistånd, barn och unga eller missbrukare. De avser heller inte insatser enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller insatser enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Riktlinjerna beskriver inte hur ett ärende ska handläggas eller hur samverkan med andra professionella ska ske. För dessa ändamål har Härryda kommun istället

framtagit handläggningsrutiner och samverkansrutiner. Riktlinjerna syftar inte heller till att beskriva de lagar och förordningar som styr handläggningen av ärenden. Slutligen avser de inte att beskriva de politiska mål som antagits för olika målgrupper i Härryda kommun, såvida inte dessa mål direkt styr innehållet i en beviljad insats eller med vilken frekvens denna insats ska ges.

Dokumentets indelning i rubriker

I detta dokument har de insatser som beskrivs delats upp under huvudrubrikerna: hemtjänstinsatser, övriga insatser i ordinärt boende, korttidsplats, särskilt boende, bostad med god tillgänglighet samt stöd till den som vårdar en närstående. Huvudrubriken hemtjänstinsatser har i sin tur indelats i underrubrikerna tillfällig hjälp i hemmet i form av serviceinsatser och omsorgsinsatser, serviceinsatser och omsorgsinsatser. Huvudrubriken stöd till den som vårdar en närstående har i sin tur indelats i underrubrikerna praktiskt stöd och ekonomiskt stöd i form av anhörigbidrag.

Hemtjänstinsatser

Med hemtjänstinsatser avses beviljade biståndsinsatser som ges till den enskilde av en utförare av hemtjänst eller en anhöriganställd i ordinärt boende. Hemtjänstinsatserna kan indelas i serviceinsatser och omsorgsinsatser. Med serviceinsatser avses insatser som vanligtvis ges som en enskild insats en gång i veckan eller mera sällan, som oftast inte kombineras ihop med andra insatser och som beviljas för att tillgodose behov av hjälp med hushållsuppgifter. Till dessa hör: tvätt och klädvård, renbäddning, leverans av inköp, ärenden och städning.

Med omsorgsinsatser avses en rad olika insatser som beviljas för att tillgodose praktiska, fysiska, psykiska, sociala och existentiella behov hos den enskilde. Till skillnad från serviceinsatserna ges dessa insatser vanligtvis en gång i veckan eller oftare och i många fall kombineras de ihop med andra omsorgsinsatser. Till exempel kan insatserna hjälp vid uppstigning, påklädning, personlig hygien, bäddning, iordningställande av frukost och handräckning av medicin i egenvård kombineras ihop vid ett enda besök, där den enskilde får sin morgonhjälp. Många omsorgsinsatser är av en mer personlig och privat karaktär än serviceinsatserna, då de innefattar fysiska moment i samband med till exempel påklädning och personlig hygien. Andra omsorgsinsatser liknar serviceinsatserna till sin karaktär då de ges för att tillgodose behov av hjälp med hushållsuppgifter, men skiljer sig ändå från dessa genom att de vanligen ges dagligen och ofta kombineras ihop med andra omsorgsinsatser. Exempel på sådana insatser är sophantering, disk, bäddning och måltidsberedning. Omsorgsstäd och omsorgstvätt är två omsorgsinsatser som ibland förväxlas med serviceinsatserna städning och tvätt. Skillnaden är dock att behoven av omsorgsstäd och omsorgstvätt, uppstår plötsligt och att den som ger hjälpen dagligen måste kontrollera om den behöver ges eller inte. Detta sker ofta tillsammans med andra omsorgsinsatser och i de fall insatserna behöver utföras, tar det oftast bara några minuter att utföra dem.

Tillfällig hjälp i hemmet i form av serviceinsatser och omsorgsinsatser

I normalfallet beviljas alla serviceinsatser och omsorgsinsatser för en längre tidsperiod såsom ett halvår eller ett år och planeras ges med en viss regelbundenhet, såsom en gång i veckan eller en gång om dagen. Ibland kan den enskildes behov av bistånd vara av tillfällig art och då kan det vara aktuellt med att bevilja tillfällig hjälp i hemmet. Den enskilde ska beviljas

tillfällig hjälp i hemmet i form av omsorgsinsatser och/eller serviceinsatser under förutsättning att något av följande kriterier gäller:

Tillfällig hjälp i hemmet i form av omsorgsinsats

- Det står på förhand klart att insatserna kommer att behövas under en kortare period på max 14 dagar och att den enskilde inte sedan tidigare är beviljad samma typ av insatser (omsorg eller service). Ett exempel på detta kan vara en enskild som normalt inte är beviljad bistånd, men som behöver detta under en anhörigs semesterresa.

Tillfällig hjälp i hemmet i form av serviceinsats

- Det står på förhand klart att insatserna kommer att behövas under en kortare period på max 14 dagar och att den enskilde inte sedan tidigare är beviljad samma typ av insatser. Insatser är en serviceinsats och av sådan art att den endast utförs en eller ett par gånger per år, till exempel rengöring av kylskåp två gånger per år.

I de fall den enskilde sedan tidigare är beviljad omsorgsinsatser och kommer att behöva utökade insatser under en kortare period på max 14 dagar, till exempel under anhörigs semesterresa, hjälp med ögondroppar eller såromläggning i egenvård ska istället beslut fattas om utökad hjälp. Detsamma gäller om den enskilde är beviljad serviceinsatser och behöver fler sådana insatser eller en utökad frekvens av dem. I de fall den enskilde sedan tidigare är beviljad omsorgsinsatser och kommer att behöva utökade insatser på grund av tillfällig influensa, tillfällig magsjuka eller tillfällig förkylning under en kortare period på max 14 dagar, ska hemtjänsten istället utöka hjälpen utifrån personens individuella behov. Beslut behöver därmed inte fattas.

I de fall en serviceinsats är av en sådan art att den endast utförs under en eller ett par gånger per år, kan den enskilde vara beviljad både regelbundna serviceinsatser och tillfällig hjälp i hemmet i form av service. Vid sidan om tillfällig hjälp i hemmet i form av serviceinsatser och omsorgsinsatser, finns även insatserna tillfällig ledsagning och tillfällig avlösning. Kriterierna för dessa insatser är inte de samma som för tillfällig hjälp i hemmet i form av serviceinsatser och omsorgsinsatser. Under rubriken omsorgsinsatser kan man läsa mera om insatserna tillfällig ledsagning och tillfällig avlösning.

Serviceinsatser

Tvätt och klädvård

Tvätt och klädvård beviljas i normalfallet en gång var tredje vecka. Med tvätt avses maskintvätt i hemmet eller separat tvättstuga i bostadshuset eller i dess närhet. Tvätt av mattor och tvättartiklar som inte tål maskintvätt beviljas inte. Med klädvård avses torkning, vikning och inplockning av tvätt samt strykning av kläder och mindre dukar. I beslutet om tvätt och klädvård ingår även insatsen renbäddning, som innebär byte av lakan, påslakan och örngott. Någon extra tid för renbäddning beviljas inte, då denna insats beräknas rymmas inom tiden för beslutet om tvätt och klädvård.

Renbäddning

Renbäddning ingår normalt sett som en insats i ett biståndsbeslut om tvätt och klädvård. I de fall den enskilde inte behöver hjälp med tvätt och klädvård utan endast med renbäddning beviljas denna insats i normalfallet en gång var tredje vecka

Inköp

Inköp beviljas i normalfallet en gång i veckan. Leverans av inköp görs genom den eller de affärer som kommunen har avtal om utkörning med. För hemtjänstens del består insatsen av att hjälpa den enskilde med att fylla i inköpslistan samt hämta upp listan i syfte att genomföra beställning av dagligvaror. I biståndsbeslutet ingår det även att efter leverans få hjälp med att packa upp dessa varor.

Ärende

Ärende beviljas i normalfallet en gång varannan vecka. Med ärende avses till exempel hjälp med att hämta beställda varor som inte är dagligvaror samt lämning och hämtning av kemtvätt och biblioteksböcker. Med ärende kan även avses hjälp med att hämta medicinerna på apoteket, i de fall den enskilde inte kan få sina mediciner hemlevererade på annat sätt. Ett ärende innebär att den enskilde inte själv följer med. I de fall den enskilde kan följa med på ett ärende, beviljas istället insatsen ledsagning.

Städning

Städning beviljas i normalfallet en gång var tredje vecka och tidsåtgången beräknas till en timma. Med städning avses damning, dammsugning och våttorkning av golv. I normalfallet städas två rum och kök samt hall, badrum och toalett. Det är dock upp till den enskilde, att inom ramen för den beviljade tiden för städ, komma överens med utföraren om vilka rum som ska städas och på vilket sätt dessa ska städas.

Tillfällig hjälp i hemmet i form av städning

Vid sidan av den städning som i normalfallet beviljas var tredje vecka, finns det även möjlighet att bevilja hjälp med andra städmoment i hemmet. Dessa städmoment utförs endast en eller ett par gånger per år och beviljas därför som tillfällig hjälp i hemmet. Exempel på sådana städmoment kan vara:

- Rengöring av kylskåp två gånger per år
- Avfrostning av frys två gånger per år
- Avtorkning av skåpsluckor, dörrkarmar och fönsterkarmar två gånger per år
- Byte av gardiner två gånger per år
- Skötsel av balkong två gånger per år, vilket innebär hjälp med att ställa ut respektive, ställa in lättare balkongmöbler, sopa av golvet samt torka av balkongräcke.
- Avtorkning av lampor (enklare) där det är möjligt en gång per år
- Dammsugning av säng två gånger per år
- Rengöring av ugn två gånger per år
- Rengöring av spisfläkt och ventiler en gång per år
- Rengöring av skafferier en gång per år
- Fönsterputsning motsvarande två rum och kök. Fönsterputsning sker en gång per år

Omsorgsinsatser

På- och avklädning

På- och avklädning beviljas i normalfallet dagligen och kombineras ofta ihop med andra insatser som ges morgon och kväll i samband med uppstigning och läggning.

Daglig personlig hygien

Personlig hygien beviljas i normalfallet dagligen och kombineras ofta ihop med andra insatser som ges morgon och kväll i samband med uppstigning och läggning. I den personliga hygien ingår övre och nedre toalett, tandborstning, rakning, borstning av hår samt byte av inkontinenshjälpmedel.

Dusch och bad

Dusch eller bad beviljas tre gånger per vecka. I insatsen ingår tvätt av kropp och hår, enklare hårvård i form av att rulla upp hår samt kamning, insmörjning av kroppen samt hjälp med att klippa fingernaglarna

Toalettbestyr

Toalettbestyr beviljas i normalfallet dagligen och kombineras ofta ihop med andra insatser. I insatsen toalettbestyr ingår förflyttningar till och från toaletten, överflyttning till och från toalettstolen, torkning efter toalettbesök samt kateter- och stomiskötsel i egenvård. I insatsen toalettbestyr ingår även hjälp med att tömma fristående toalettstol samt hjälp med att spola rent toalettspann som tillhör den fristående toalettstolen.

Bäddning

Bäddning beviljas i normalfallet dagligen och kombineras ofta ihop med andra insatser som ges på morgonen i samband med uppstigning.

Förflyttning

Förflyttning kan innebära hjälp att ta sig i och ur säng, fåtölj eller rullstol. Det kan också innebära hjälp med att ta sig från ett rum till ett annat.

Vändning

Vändning innebär hjälp med att vända sig i sängen och beviljas i normalfallet en eller två gånger per natt.

Måltidsberedning

Måltidsberedning innebär hjälp med att iordningställa frukost, kvällsmat eller mellanmål. Det kan också innebära hjälp med att förbereda, värma eller lägga upp matportioner.

Disk

Disk beviljas i normalfallet en gång per dag och brukar kombineras ihop med andra omsorgsinsatser.

Hämta in vatten

Hjälp med att hämta in vatten beviljas i normalfallet en gång per dygn åt den som inte har vatten och avlopp.

Bära in ved/tända i spis

Hjälp med att bära in ved och tända i spis beviljas i normalfallet en gång per dygn åt den som inte har något annat värmesystem än vedeldning.

Sophantering

Sophantering innebär hjälp med att källsortera hushållssoporna samt gå ut med soporna. Denna insats brukar i normalfallet beviljas en gång per dag och brukar kombineras ihop med andra omsorgsinsatser.

Omsorgsstäd

Omsorgsstäd beviljas i normalfallet dagligen tillsammans med andra omsorgsinsatser och beräknas bara ta några minuter att utföra. I omsorgsstädet ingår vanligtvis att man kontrollerar hygien i kök och badrum. Är allt i sin ordning görs inget omsorgsstäd, men skulle den enskilde till exempel ha spillt matrester på golvet vid diskbänken så att det finns halkrisk eller smutsat ned toalettringen, så städas detta upp. Damning ingår aldrig i omsorgsstäd och nästan aldrig heller dammsugning såvida den enskilde inte slagit sönder något som måste dammsugas upp, till exempel glasskärvor.

Omsorgstvätt

Omsorgstvätt beviljas i normalfallet dagligen tillsammans med andra omsorgsinsatser och beräknas bara ta några minuter att utföra. Denna insats beviljas ofta till personer med inkontinensproblem och innebär att man kontrollerar om det blivit vått i sängen eller på kläderna. Skulle så vara fallet lägger man sängkläder och/eller kläder i blöt tills det finns tvättid i tvättstugan eller stoppar in dem i tvättmaskinen om den enskilde har tvättmaskin i bostaden. I omsorgstvätt ingår inte att ta hand om annan tvätt än sådan tvätt som ovan beskrivits.

Tillfällig ledsagning (oregelbunden ledsagning)

Tillfällig ledsagning innebär hjälp eller stöd med att ta sig till och från olika hälso- och samhällsinrättningar samt hjälp under den pågående aktiviteten. Tillfällig ledsagning beviljas vid hälsobesök och/eller samhällsbesök. Till hälsobesök hör besök hos läkare, sjuksköterska, tandläkare, arbetsterapeut, sjukgymnast, fotvård och apotek. Till samhällsbesök hör besök hos frisör, bank, postombud och olika myndigheter. Tillfällig ledsagning beviljas i normalfallet inte för nöjesbesök såsom besök på bio, teater, idrottsevenemang etc. Då de flesta hälso- och samhällsbesök är svåra att planera och då behovet av dem kan variera över tid, är tillfällig ledsagning ett rambeslut utan någon specificerad tid.

Regelbunden ledsagning

Regelbunden ledsagning innebär att den enskilde beviljas hjälp eller stöd med att ta sig till och från en aktivitet, men innebär i normalfallet ingen hjälp under den pågående aktiviteten. Det som skiljer den regelbundna ledsagningen från den tillfälliga ledsagningen, är att den utförs med ett bestämt tidsintervall, till exempel en eller två på förväg bestämda dagar i veckan. Denna typ av ledsagning beviljas för att den enskilde regelbundet ska kunna besöka exempel en dagcentral, kurs eller till och från restaurang/matställe i närområdet av bostaden. Regelbunden ledsagning begränsas i normalfallet till två timmar i veckan inom den egna kommungränsen.

Promenad

Insatsen promenad syftar till att motverka isolering och få möjligheten att komma ut i samhället. Promenad beviljas 1 tillfälle i veckan.

Social kontakt

Social kontakt kombineras ofta ihop med andra insatser. Den som känner ensamhet, oro eller ångest kan dock beviljas insatsen social kontakt som enstaka insats. Innan sådant bistånd beviljas bör man i första hand hänvisa den enskilde till kommunens dagcentraler eller informera honom eller henne om möjligheten till bistånd i form av dagverksamhet.

Tillsyn

Tillsyn innebär i normalfallet ett kort besök i hemmet för att se att allt är i sin ordning. Tillsyn kan också ske i samband med annan insats. I de fall den enskilde behöver många och långa tillsynsbesök under dagen bör istället bistånd i form av dagverksamhet övervägas.

Ringtillsyn

Ringtillsyn innebär ett telefonsamtal för att se att allt är i sin ordning. För den som är beviljad andra omsorgsinsatser, räknas även ringtillsyn som en omsorgsinsats. Ringtillsyn räknas dock inte in i den omvårdnadsnivå som styr taxan, eftersom taxan bygger på fysiska besök hos den enskilde. För den som inte är beviljad några omsorgsinsatser, men ändå behöver ringtillsyn, beviljas istället trygghetslarm. Under rubriken övriga insatser i ordinärt boende kan man läsa mer om trygghetslarm och ringtillsyn.

Regelbunden avlösning för den som vårdar en anhörig

Regelbunden avlösning syftar till att en närståendevårdare ska få möjlighet att kunna lämna sin närstående för att till exempel gå på en kurs, delta i en fritidsaktivitet eller för att vila sig i förebyggande syfte. Den regelbundna avlösningen är schemalagd och sker på en återkommande dag och tid. I första hand bör avlösningen utföras på något av kommunens särskilda boenden, men undantagsvis kan även regelbunden avlösning i hemmet beviljas. I de fall avlösningen kan ske vardagar på för- och/eller eftermiddag, ska i första hand beslut om dagverksamhet fattas istället för beslut om regelbunden avlösning.

Tillfällig avlösning för den som vårdar en anhörig

Tillfällig avlösning syftar till att en närståendevårdare ska få möjlighet att kunna lämna sin närstående för att till exempel uträtta samhälls- och hälsobesök. Den tillfälliga avlösningen skiljer sig från den regelbundna avlösningen genom att närståendevårdaren får ett rambeslut med ett visst antal timmar, som han eller hon kan använda vid behov.

Djurvård, inomhusdjur

Skötsel i form av rengöring av burar, tömning av kattlåda, rastning av hund/katt, eller medfölja till veterinär beviljas i normalfallet inte. Då den enskilde inte själv kan ta hand om sitt djur får man söka andra alternativ än hemtjänstinsatser. Exempel på detta kan vara hunddagis, dagmatte, hjälp från volontär eller andra privata alternativ.

Egenvård

Handräckning av medicin i egenvård

Handräckning av medicin i egenvård innebär att den som själv har kontroll och kan ta ansvar över sin medicinering får hjälp med att ta fram medicinen eller med att öppna apodos.

Träning i form av egenvård med funktionsbevarande syfte

Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att en person själv kan utföra. Varje legitimerad yrkesutövare kan inom sitt ansvarsområde bedöma och besluta om egenvård. Om den enskilde/vårdnadshavare eller annan person varken kan förstå eller ansvara för att åtgärden utförs på ett säkert sätt är utförandet inte egenvård utan hälso- och sjukvård (SOF 2009:6)

Har den enskilde behov av hjälp för att utföra egenvårdsåtgärderna kan han/hon ansöka om bistånd för praktisk hjälp/handräckning med egenvård. Det innebär att hemtjänstpersonalen, efter instruktion från den enskilde, kan utföra hälso- och sjukvårdsuppgifter bedömda som

egenvård. Observera att ansvaret för att egenvården blir utförd på rätt sätt ligger på den som gjort bedömningen om egenvård. Hemtjänstpersonalen kan ses som den enskildes förlängda arm. I de fall den enskilde behöver stöd från hemtjänsten/socialtjänsten för att utföra egenvården måste hälso- och sjukvården avvakta med sitt ställningstagande om överlämnande av åtgärder till dess att den enskilde ansökt och fått stödet beviljat av socialtjänsten.

Förutsättningar för att en sjukvårdsuppgift ska kunna betraktas som egenvård:

- den enskilde måste ha kognitiva förutsättningar samt förstå eller ansvara för att åtgärden utförs på ett säkert sätt.
- om den enskilde inte kan utföra uppgiften måste han/hon själv kunna instruera hur uppgiften ska utföras för ex. hemtjänstpersonal.
- närstående till en vuxen person har ingen skyldighet att utföra insatsen träning som egenvård. Inget hindrar dock att en närstående hjälper till med träning i egenvård om den enskilde och den närstående är överens om att det är en bra lösning. Förutsättningen är att den som bedömer egenvården efter en riskanalys anser att egenvården kan utföras på ett säkert sätt. I ett sådant fall behöver socialtjänsten inte involveras.

Egenvård av träning innebär:

- motorisk träning/personligt träningsprogram
- stå och gåträning
- aktivitetsträning (ADL)

Ansökan måste inkomma från den enskilde. Ansökan om träning i egenvård sker i samband med utskrivning från hemsjukvården och beviljas efter samråd med kommunens fysioterapeuter/arbetsterapeuter. Fysioterapeuten/arbetsterapeuten rekommenderar nivån av egenträningen. Alla beslut om träning i egenvård ska ha en tydlig målsättning och syfte. Alla beslut om egenvård skall tidsbegränsas, dock max 6 månader även om behovet är varaktigt, därefter sker det en nyprövning. Ansökan om träning i egenvård prövas utifrån de kriterier som gäller för socialtjänstlagen det vill säga kan behovet tillgodoses på annat sätt finns det inte skäl för bifall. Det kan t.ex. vara att den enskilde kan ta sig till vårdcentralen för att få insatsen utförd etc.

På- och avtagning av stödstrumpa i egenvård

På- och avtagning av stödstrumpa i egenvård beviljas i normalfallet dagligen och kombineras ofta ihop med andra insatser som ges morgon och kväll i samband med uppstigning och läggning.

Övriga insatser i ordinärt boende

Dagverksamhet

Dagverksamhet beviljas i ett socialt, rehabiliterande eller avlastande syfte. I Härryda kommun kan man beviljas två olika typer av dagverksamhet: dagverksamhet med somatisk inriktning och dagverksamhet med inriktning mot personer med demenssjukdom. För att beviljas dagverksamhet med somatisk inriktning ska man ha fyllt 65 år. För att beviljas dagverksamhet med inriktning mot personer med demenssjukdom, finns inget motsvarande ålderskriterium men den som beviljas en sådan dagverksamhet ska ha en konstaterad demenssjukdom.

Trygghetslarm med tillbehör samt ringtillsyn

Trygghetslarm beviljas för att ge den enskilde ökad trygghet i det egna hemmet. Det finns flera olika typer av tillbehör till trygghetslarmet såsom passagevakt och rörelsedetektor med mera. Den som är beviljad trygghetslarm har möjlighet att få ringtillsyn, utan att vara beviljad några omsorgsinsatser. Ett beslut fattas i sådana fall om trygghetslarm, även om den enskilde inte önskar själva larmet utan enbart ringtillsyn. I de fall den enskilde är beviljad några omsorgsinsatser, räknas istället även ringtillsyn som en omsorgsinsats. Under rubriken omsorgsinsatser kan man läsa mera om när ringtillsyn räknas som en omsorgsinsats.

Yttre hemtjänst

Med yttre hemtjänst avses insatserna gräsklippning under sommarsäsong och snöskottning under vintersäsong. I insatsen gräsklippning ingår endast klippning av gräsmattan på den egna tomten. Annat trädgårdsarbete som krattning av gångar, klippning av träd och buskar och beskärning av träd ingår inte i detta bistånd. Snöskottning utförs från tomtgräns fram till ytterdörr och den del av eventuell trottoar som fastighetsägaren, det vill säga den enskilde, har skyldighet att hålla fri från snö och is

Boendestöd

Boendestödet är en insats som specifikt riktar sig till personer med psykiska, neuropsykiatriska samt intellektuella funktionsnedsättningar och som till följd av sin funktionsnedsättning har betydande svårigheter i vardagen. För att beviljas boendestöd ska:

- Den enskilde ska ha betydande svårigheter med att skapa struktur i sina vardagliga sysslor
- Den enskilda ska ha ett betydande svårigheter med att skapa sociala kontakter och därmed vara i behov av träning med att bryta isolering
- Den enskilde ska vara i behov av motivationsstödande insatser
- Den enskilde har en psykisk funktionsnedsättning och har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har eller funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Långvarig sjukdom räknas som ett år

Frekvensen av boendestöd kan variera från en gång i månaden till flera gånger om dagen under veckans alla dagar. Insatsen boendestöd kan ges i form av fysiska besök eller i form av telefonkontakt och kan verkställas både i och utanför hemmet. Den enskilde ska i första hand föreslås boendestöd före insatser av mer ingripande karaktär såsom korttidsplats eller bostad med särskild service.

I normalfallet beviljas boendestöd till vuxna personer över 18 år. I socialtjänstlagen anges ingen övre åldersgräns för rätt till bistånd på grund av funktionsnedsättning. Boendestöd kan ges till en person som har fyllt 65 år om det är den insats som bäst kan tillgodose hans/hennes behov samt är den lämpligaste stödformen. Om personen på grund av åldrandeprocessen bäst kan få sina behov tillgodosedda genom hemtjänstinsatser bör en överflyttning till verksamhet med denna kompetens göras.

Kontaktperson enligt SoL

Kontaktperson är en insats som specifikt riktar sig till personer med psykiska, neuropsykiatriska samt intellektuella funktionsnedsättningar. I normalfallet beviljas kontaktperson till vuxna personer över 18 år. En kontaktperson enligt socialtjänstlagen arbetar utifrån ett upprättat uppdrag med tydligt syfte samt målsättning. Insatsen ska förordnas så snart den enskilde bedöms ha behov av att få stöd, råd eller hjälp. Kontaktpersonens väsentligaste uppgift skall vara att fungera som ett personligt stöd och hjälpa till på olika sätt. Exempel kan vara att förmedla läkarbesök, bryta sig loss ur en olämplig miljö eller försöka hjälpa den enskilde till en meningsfull sysselsättning.

Hemtjänst i assistansliknade form

För personer som bor i ordinärt boende ska stöd vanligen ges genom insatser från hemtjänsten. För vissa personer är hemtjänstens insatser på grund av funktionsnedsättningens karaktär inte tillräckliga. Hemtjänst kan i några enstaka fall behöva utföras med högsta möjliga kontinuitet och i en form som liknar personlig assistans. Det innebär att den enskilde brukaren har behov av omfattande omsorg och stöd i hemmet utan att tillhöra personkrets enligt LSS.

Hemtjänst i assistans liknande form riktar sig i normalfallet till följande personer:

- Personer som är mellan 18-65 år.
- Personer som har omfattande och betydande fysiska behov av integritetsnära karaktär som påverkar flera livsområden.

Vård i livets slutskede i ordinärt boende

Det blir allt mer vanligt att människor som lider av en obotlig och progressiv sjukdom vill vårdas i hemmet den sista tiden i livet. En del men inte alla vill även dö i hemmet. Vård i livets slutskede är en aktiv helhetsvård av brukare i ett skede när sjukdomen inte längre svarar på kurativ (botande) behandling. Vården innebär att tonvikt läggs på att lindra smärta och andra besvärande symtom. Det innebär också att såväl fysiska, psykiska, sociala som existentiella aspekter förenas till en helhet i vården.

Det övergripande målet med vård i livets slutskede är att uppnå bästa möjliga livskvalitet för den enskilde och dennes familj. För att bevilja vård i livets slutskede i ordinärt boende ska den enskilde ha ett läkarutlåtande där det framgår att hon eller han befinner sig i ett terminalt skede av livet. Om en handläggare bedömer att den enskilde har rätt till vård i livets slutskede i ordinärt boende fattas det ett öppet beslut om hemtjänst enligt socialtjänstlagen. Insatsen heter vård i livets slutskede i ordinärt boende och gäller såväl omvårdnad som serviceinsatser.

Beslutet syftar till att den enskilde ska uppnå god levnadsnivå. Handläggare beviljar inte några specifika insatser eller beräknar tidsomfattning eftersom förhållandena kan skifta snabbt och behovet kan variera utifrån den enskildes dagsform. Eftersom omfattningen samt behovet av insatser varierar från dag till dag ska dagen planeras i överenskommelse mellan den enskilde, hemtjänst och ansvarig sjuksköterska i HSV. Då vård i livet slutskede i ordinärt boende ska kunna ges dygnet runt kan endast de utförare som har bemanning dygnet runt utföra denna insats.

Korttidsplats

Beslut om vistelse på en korttidsplats ska vara tidsbestämt och syftet med vistelsen ska vara klart definierat och beskrivet. Hjälpbehovet ska vara omfattande och ej kunna tillgodoses i

ordinärt boende. Det kan finnas flera olika syften med att bevilja korttidsplats och nedan redovisas de vanligaste:

Korttidsplats i utredande syfte

Syftet med att bevilja korttidsboende i utredande syfte är, att under trygga förhållanden, kartlägga hur den enskildes hjälpbehov bäst ska kunna tillgodoses i framtiden för att i ett senare skede kunna fatta ett så korrekt beslut som möjligt.

Korttidsplats i väntan på insatser i ordinärt boende

Syftet med att bevilja korttidsplats i väntan på insatser i ordinärt boende är att den enskilde ska kunna komma tillbaka till en fungerande tillvaro i hemmet. Ibland kan t.ex. hemmet behöva bostadsanpassas innan hemgång är möjlig och ibland kan den enskilde behöva så pass omfattande insatser att det skulle vara svårt att starta igång dem med kort varsel.

Korttidsplats i väntan på särskilt boende eller bostad med särskild service

Syftet med att bevilja korttidsplats i väntan på särskilt boende eller bostad med särskild service är att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå till dess en permanent plats kan erbjudas.

Korttidsplats i återhämtande syfte

Syftet med att bevilja korttidsplats i återhämtande syfte är att den enskilde ska ges möjlighet till vila, återhämtning samt vardagsträning, t.ex. efter en sjukdomsperiod, för att på sikt återfå krafter och kunna återgå till ordinärt boende.

Korttidsplats i form av växelvård

Växelvård innebär att den enskilde växelvis vårdas i hemmet respektive på en korttidsplats. Beslutet kan beviljas med frekvensen en vecka av fyra eller två veckor av fyra. Syftet med att bevilja korttidsplats i form av växelvård är tvåfaldigt. Dels syftar biståndet till att avlasta anhöriga och dels syftar det till att den enskilde ska få sina behov av vård, omsorg och tillsyn tillgodosedda.

Korttidsplats i tillfälligt avlastande syfte

Liksom för korttidsplats i form av växelvård syftar denna typ av korttidsplats, dels till att avlasta anhöriga och dels till att den enskilde ska få sina behov av vård, omsorg och tillsyn tillgodosedda. Till skillnad från korttidsplats i form av växelvård är en korttidsplats i tillfälligt avlastande syfte något som beviljas för ett enstaka tillfälle.

Korttidsplats i livets slutskede

Syftet med att bevilja korttidsplats i livets slutskede är att den enskilde ska ges en god smärtlindring, en god vård och omsorg samt känna trygghet under den sista tiden i livet. För att bevilja en korttidsplats med palliativ inriktning i livets slutskede ska den enskilde ha ett läkarutlåtande om palliativ vård där det framgår att hon eller han befinner sig i ett terminalt skede av livet.

Hospice

På ett hospice bedrivs palliativ vård i livets slutskede. Där ges förutom god smärtlindring också psykosocialt stöd i form av kurator till den enskilde och dennes anhöriga. För att bevilja hospice ska den enskilde ha ett läkarutlåtande där det framgår att han eller hon befinner sig i ett terminalt skede av livet.

I normalfallet beviljas inte hospice då kommunen har egna korttidsplatser som bedriver palliativ vård. Hospice kan beviljas i undantagsfall. Här görs en bedömning om hemsjukvården kan tillgodose de medicinska behoven inom kommunen. Vid enstaka fall beviljas hospice även om HSV kan tillgodose behoven inom kommunen. Omständigheter att ta hänsyn till är exempelvis ålder samt familjeförhållanden. Då Härryda kommun inte bedriver egen hospiceverksamhet består möjligheten i att köpa en hospiceplats i Göteborg, emellertid har Göteborgs stad förtur till dessa platser.

Särskilt boende

Utifrån förarbetena till socialtjänstlagen framkommer det att behovet av stöd skall ges i hemmet så långt det är möjligt. Det är således när behovet inte längre kan tillgodoses i hemmet som det kan bli aktuellt att bevilja boende enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen. När behov av tillsyn eller kraven på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses i ordinärt boende ska det finnas möjlighet att flytta till en särskild boendeform. Särskilt boende är det samlade begreppet på det som förr kallades ålderdomshem, sjukhem och servicehus.

Särskilt boende är avsett för personer som i den dagliga livsföringen har ett omfattande behov av vård- och omsorgsinsatser som inte är tillfälliga. För att beviljas särskilt boende ska den enskilde ha bestående och omfattande behov av omsorg och tillsyn under stor del av dygnet. Behovet ska inte kunna tillgodoses i det egna hemmet genom insatser såsom exempelvis hemtjänst, dagverksamhet, boendestöd med mera. De omfattande behoven kan vara av såväl fysisk som psykisk art såsom upplevd oro samt otrygghet.

När det gäller att mäta upplevd oro och otrygghet vid ansökan om särskilt boende tillämpar Härryda kommun en arbetsmetod för handläggarna. Arbetsmetoden innehåller bedömningsfrågor samt tillämpningsanvisningar som ska fungera som ett bedömningsunderlag för ställningstagande till rätten till särskilt boende.

I de fall den enskilde uppnått en ålder av 90 år ska åldersfaktorn, samt upplevd oro och otrygghet, tas med som faktorer vid bedömning av behov av särskilt boende.

I Härryda kommun finns det tre typer av särskilda boendeformer. Särskilt boende med somatisk inriktning, särskilt boende med inriktning mot personer med demenssjukdom samt särskilt boende med inriktning mot personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Undantagsvis kan särskilt boende med somatisk/demens inriktning även beviljas till personer under 65 år. I dessa fall ska särskild planering och dokumentation finnas som visar att boendet tillgodoser den enskildes behov och på vilket sätt.

Särskilt boende med inriktning somatik

Beslut om bistånd i form av plats på ett särskilt boende med somatisk inriktning fattas när den enskildes behov är så omfattande att de inte längre kan tillgodoses under trygga och säkra former trots stöd och hjälp i den egna bostaden. Beslut om insats i form av särskilt boende med somatisk inriktning fattas vid omfattande behov av personlig omvårdnad när det gäller till exempel hygien, toalettbestyr, klädsel, förflyttning, måltider, kommunikation och tät tillsyn över dygnet. Beslut kan även fattas om den enskilde upplever en stor otrygghet i sitt ordinära boende där konsekvenserna blivit att välbefinnandet hotas.

Särskilt boende med inriktning demens

Beslut om bistånd i form av plats på ett särskilt boende med demensinriktning fattas när den enskildes behov är så omfattande att de inte längre kan tillgodoses under trygga och säkra former trots stöd och hjälp i den egna bostaden. Beslut om insats i form av särskilt boende med demensinriktning fattas likaledes vid omfattande behov av personlig omvårdnad samt tillsyn dygnet runt. Beslut om särskilt boende med demensinriktning ska ha föregåtts av en demensdiagnos av läkaren eller demensutredning på korttidsplats.

Särskilt boende med inriktning psykiatri

Beslut om bistånd i form av plats på ett särskilt boende med psykiatri inriktning fattas när den enskildes psykiska funktionshinder är i en sådan omfattning att hon/hans behov av hjälp inte kan tillgodoses med god trygghet och säkerhet med hjälp i hemmet och andra insatser såsom boendestöd samt hemtjänst i den egna bostaden. Den enskilde ska i första hand föreslås boendestöd samt andra insatser enligt socialtjänstlagen före insatser av mer ingripande karaktär såsom bostad med särskild service.

Bostaden är ett grundläggande livsvillkor för varje medborgare och en viktig del i insatser till psykiskt funktionshindrade. Den enskildes möjlighet att leva ett normalt liv kan variera vilket medför att boendets villkor kan förändras. Om man bor i egen bostad kan man behöva särskilt stöd för att klara vardagen. Om det stöd man får i det egna boendet inte är tillräckligt, ska alternativt särskilt boende kunna erbjudas.

Hemtjänstinsatser på särskilt boende med somatisk samt demensinriktning

Personer som beviljas särskilt boende beviljas från och med 2009 också insatser i boendet enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen. När en person beviljas boende fattas därför två beslut. Dels fattas ett beslut i samband med att personen ansöker om insatsen och dels fattas ett beslut om insatser på särskilt boende.

1. I första beslutet ingår beslut om rätten till insatsen särskilt boende. I beslutet särskilt boende ingår insatserna trygghetslarm, tillsyn, skydd för liv, personlig säkerhet och hälsa, natthjälp, tillfällig städning samt gemensamma sociala aktiviteter.
2. I andra beslutet prövas rätten till omvårdnad, praktisk hjälp, social stimulans samt ledsagning. Det individuella behovet ska utredas samt behovsprövas innan flytt kan ske till särskilt boende.

Parboendegarantin för personer över 65 år.

I Härryda kommun gäller parboendegaranti. Det innebär att makar och sambos så långt möjligt ska få fortsätta att bo tillsammans, även om de har olika omvårdnadsbehov.

Att kunna få bo tillsammans på äldre dagar även i de fall endast en make eller sambo är i behov av bostad och vård- och omsorgsinsatser i ett särskilt boende är från 1 november 2012 en rättighet. Det innebär att makar eller sambor har möjlighet att välja att fortsätta bo tillsammans även då omsorgsbehovet påverkar den enskildes möjlighet att kunna bo kvar det ordinära boendet. Med samma boende har Socialstyrelsen definierat boende i samma rum, samma lägenhet eller inom samma boende.

- Rätten till parboende för äldre gäller i alla former av särskilda boenden, det vill säga även boenden inriktade på personer med demenssjukdom eller andra speciella inriktningar.
- Sammanboende make/maka eller sambo har i normalfallet rätt att överta en gemensam lägenhet efter dödsfall, även om de inte tillhör den kategori som har rätt till boendet.

Bostad med god tillgänglighet

Förtur till en bostad med god tillgänglighet är en insats, som är utformad av Hälaryda kommun. Insatsen riktar sig främst till äldre personer (över 65 år) och innebär en möjlighet att lättare få tillgång till en mer centralt belägen bostad som också är mer anpassad ut tillgänghetssynpunkt. Möjligheten består i att listas som sökande till de lägenheter Hälaryda kommun har tillgång till.

För att beviljas förtur till bostad med god tillgänglighet ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Den enskilde ska vara folkbokförd i Hälaryda kommun
- Den enskilde ska ha fysiska behov av annan bostad utifrån svårigheter att förflytta sig och därmed ett behov av närhet till service.
- Den enskilde ska ha ett eller flera beslut om insatser från hemtjänsten såsom till exempel städning, omvårdnad, hjälp med tvätt eller inköp.

Utöver dessa kriterier kan det finnas behov av social gemenskap och trygghet som inte kan lösas på annat sätt än genom boende i anpassad bostad. Genom ett bistånd till anpassad bostad för äldre ökar den enskildes förutsättningar till ett självständigt liv.

Stöd till den som vårdar en närstående

Praktiskt stöd

Kommunen tillhandahåller olika typer av praktiska stöd för den som vårdar en närstående. Dessa insatser återfinns under aktuella rubriker i detta material, där man kan läsa utförligare om dem. Nedan görs emellertid en sammanfattning av de praktiska insatser som lämpar sig att bevilja för att stödja och avlasta anhöriga. I de fall stöd samt avlastningsinsatser inte är tillräckligt informeras den enskilde samt närstående om insatsen särskilt boende.

- Tillfällig avlösning
- Regelbunden avlösning
- Dagverksamhet, där den enskilde regelbundet besöker dagverksamheten en eller flera dagar i veckan
- Korttidsplats i form av växelvård
- Korttidsplats i tillfälligt avlastande syfte
- Hemtjänstinsatser av olika slag för att avlasta närståendevårdare

Ekonomiskt stöd i form av anhörigbidrag

Anhörigbidrag kan utgå till personer över 65 år som är folkbokförda i kommunen, som vistas här och som får omsorg av någon närstående om behovet av vård, omsorg och tillsyn är omfattande. För att anhörigbidrag ska beviljas ska brukarens behov av vård och omsorg bedömas bestå under minst sex månader. Ett eller båda av följande kriterier ska gälla:

- Personlig omsorg minst 7 timmar per vecka (omfattande och regelbunden hjälp med hygien, på- och avklädning, matning, förflyttning, toalettbesök, medicinska insatser i egenvård med mera)
- Omfattande tillsynsbehov där brukaren endast kan lämnas ensam kortare stunder, vilket innebär att man behöver vara med personen större delen av dygnet

Härryda kommun har två nivåer av anhörigbidraget:

- Nivå 1 om omsorgsbehovet är mellan 7-14 timmar per vecka 2 202 kr/månad
- Nivå 2 om omsorgsbehovet är 15 timmar eller mer per vecka 3225 kr/månad

Antal timmar som åtgår till insatser av omsorgskaraktär är beräknade utifrån en schablon. Det är den tid det tar för personal i verksamheten att utföra respektive insatser. Schabloner utgår från normalfallet men det görs alltid en individuell bedömning i de fall det visar sig att den enskilde behöver mer eller mindre tid för en specifik insats. Anhörigbidrag betalas inte ut till den som samtidigt har blivit beviljad närståendepenning från Försäkringskassan.